

Kapittel 15 DISIPLINÆRE REAKSJONER OVERFOR STUDENTER

Innhold	
Formål	1
Virkeområde.....	1
Relevante lover og forskrifter.....	1
Ansvarsfordeling for behandling av disiplinærsaker	1
Generelt om behandling av disiplinærsaker	2
Dokumentfalsk.....	2
Grovt forstyrrende opptreden.....	2
Grovt klanderverdig opptreden.....	3
Fusk ved eksamen.....	4
Utestenging grunnet straffbare forhold - politiattest.....	5
Domstolsprøving av vedtak om bortvisning eller utestenging	6
Tidsfrister knyttet til disiplinærsaker	6
Klagebehandling	6

Formål

Dokumentet skal bidra til en forsvarlig forvaltning av disiplinærreaksjoner overfor studenter ved UiT når dette er nødvendig.

Virkeområde

Gjelder for forvaltningen av saker vedrørende fusk ved eksamen, dokumentfalsk, grovt forstyrrende opptreden og utestenging grunnet straffbare forhold - politiattest. Dokumentet beskriver i hovedsak de felleselementer som inngår i dette arbeidet.

Relevante lover og forskrifter

- [lov om universiteter og høyskoler](#) §§ 4-7, 4-8, 4-9 og 4-11
- [forskrift om opptak til høyere utdanning kapittel 6. Politiattest ved opptak til høyere utdanning](#)

Ansvarsfordeling for behandling av disiplinærsaker

Klagenemnda ved Universitetet i Tromsø

Klagenemnda ved Universitetet i Tromsø behandler blant annet saker om annullering av eksamen eller prøve, lov om universiteter og høyskoler § 4-7, utestengelse og bortvisning, lov om universiteter og høyskoler § 4-8 og utestenging grunnet straffbare forhold, lov om universiteter og høyskoler § 4-9 femte ledd.

Universitetsdirektøren

Universitetsdirektøren beslutter om disiplinærsak skal reises for universitetets klagenemnd og informerer berørte studenter dersom disiplinærsak reises. Universitetsdirektøren ved Avdeling for utdanning forbereder sakene for klagenemnda og gir veiledning til fakultetene i deres håndtering av slike saker.

Kvalitetssystem for utdanningsvirksomheten ved Universitetet i Tromsø

Del 5 Arbeids- og ansvarsfordeling mellom nivåene for kvalitetssikring og forvaltning av utdanningene

Fakultetene

Fakultetene har ansvaret for å utrede de faktiske forholdene og dokumentere disse i den grad det er mulig. Dersom fakultetet ønsker videre behandling, oversendes saken og sakens dokumenter til universitetsdirektøren ved Avdeling for utdanning.

Generelt om behandling av disiplinærsaker

Disiplinære reaksjoner mot studenter må ha hjemmel i lov. Lov om universiteter og høyskoler inneholder lovregler om hvilke disiplinære reaksjoner som kan gis. Dette gjelder overfor studenter som opptre på en måte som virker grovt forstyrrende for medstudenters arbeid eller for virksomheten ved institusjonen ellers, studenter som grovt klandreverdige har opptrådt på en slik måte at det er skapt fare for liv eller helse i forbindelse med klinisk undervisning eller praksisopplæring, studenter som gjør seg skyldig i grove brudd på taushetsplikt og studenter som er siktet eller tiltalt for særskilte straffbare forhold. Disiplinære reaksjoner kan også pålegges studenter som fusker ved prøver/eksamen eller leverer falsk dokumentasjon ved søknad om opptak.

Det kan reageres med skriftlig advarsel, bortvisning, annullering av eksamen eller utestenging etter disse reglene. Reglene er imidlertid ikke til hinder for andre strafferettslige reaksjoner for de samme forholdene, for eksempel etter reglene i straffeloven. I slike tilfeller vil universitetsdirektøren vurdere om det skal begjæres påtale.

Dokumentfalsk

I tilfeller hvor det oppdages at søkere har levert falsk vitnemål som grunnlag for opptak, eller på annen uredelig måte har forsøkt å skaffe seg adgang til prøve/eksamen eller kurs, skal søknadspapirer inklusive den forfalskede dokumentasjonen sendes Avdeling for utdanning sammen med en beskrivelse av hvordan saken ble oppdaget.

Avdeling for utdanning vil gjøre de nødvendige forundersøkelser og varsle søkeren om saken. Søkeren skal gis anledning til å forklare seg enten skriftlig eller muntlig innen en nærmere fastsatt frist, og underrettes om adgangen til å la seg representere av advokat eller annen talsperson på universitetets regning. Det er statens satser som skal legges til grunn. Rett til bistand fra advokat eller annen talsperson har studenten rett til fra det tidspunkt sak om utestenging er reist, lov om universiteter og høyskoler § 4-8 femte ledd.

Dersom det foreligger dokumentfalsk eller annen uredelig opptreden fra søkerens side, er det avgjørende hvorvidt vedkommende har fått opptak ved institusjonen. Hvis søkeren ikke er tatt opp ved institusjonen, kan det ikke treffes vedtak om disiplinærreaksjoner. Men dersom forholdet anses å være straffbart skal søkeren anmeldes til politiet.

I tilfeller hvor søkeren er blitt tatt opp ved institusjonen, skal det reises sak om utestenging, eventuelt også om annullering av tidligere avlagte eksamener for universitetets klagenemnd. Utestenging kan gis i inntil 1 år, og i samme periode kan studenten fratras retten til å gå opp til eksamen med virkning for alle institusjoner under lov om universiteter og høyskoler. Universitetsdirektøren underretter øvrige institusjoner om vedtaket. I tillegg må det vurderes hvorvidt forholdet er straffbart. Anses forholdet straffbart skal studenten også anmeldes til politiet.

Grovt forstyrrende opptreden

En student som opptrer grovt forstyrrende for medstudenters arbeid eller for institusjonen ellers kan etter bestemte vilkår for inntil ett år vises bort fra angitte områder ved universitetet eller utestenges fra studiet.

Med grovt forstyrrende opptreden menes bisarr, aggressiv eller plagsom opptreden som ødelegger for medstudenter eller ansatte, for eksempel mobbing, trusler eller tyverier. Bak dette ligger det ofte medisinske problemer hos studenten, som kan være i alvorlig krise av psykologisk

Kvalitetssystem for utdanningsvirksomheten ved Universitetet i Tromsø

Del 5 Arbeids- og ansvarsfordeling mellom nivåene for kvalitetssikring og forvaltning av utdanningene

eller psykiatrisk karakter. Det er en forutsetning at den berørte enhet ved universitetet først prøver å løse de bakenforliggende problemer ved samtaler, rådgivning og eventuelt tilbud om medisinsk eller psykologisk bistand. Studenten kan og bør gis en muntlig advarsel av dekan/instituttleder ved enheten. Bortvisning eller utestenging skal være siste utvei for å løse problemet.

Ved særlig alvorlige tilfeller kan saken bringes direkte inn for universitetsdirektøren. Dersom det er mistanke om straffbare forhold eller at det er fare for liv eller helse til medstudenter eller ansatte skal politi kontaktes.

Vedvarer problemet bringes saken inn for universitetsdirektøren, som tar stilling til om det skal gis formell skriftlig advarsel etter lov om universiteter og høyskoler § 4-8 første ledd. Kompetansen til å gi slik advarsel er delegert til universitetsdirektøren, jf. forskrift for studier ved Universitetet i Tromsø § 21. Dersom studenten tross advarselen gjentatte ganger fortsetter med å opptre på den uakseptable måten, vil universitetsdirektøren vurdere om det skal reises sak om bortvisning fra nærmere bestemte områder ved universitetet for universitetets klagenemnd. Blir det reist sak om bortvisning skal studenten varsles om dette og gis anledning til å forklare seg skriftlig eller muntlig innen en nærmere fastsatt frist, samt underrettes om adgangen til å la seg representere av advokat eller annen talsperson på universitetets regning. Retten til advokatbistand gjelder fra det tidspunkt skriftlig advarsel etter lov om universiteter og høyskoler § 4-8 første ledd er gitt, jf. § 4-8 femte ledd.

Vedtak om utvisning er først aktuelt hvis studenten ikke overholder bortvisningsvedtaket og ikke tar til etterretning ny skriftlig advarsel. Vedtak om utvisning kan bare treffes av universitetets klagenemnd. Den nye advarselen kan gis av universitetsdirektøren, jf. forskrift for studier ved Universitetet i Tromsø § 21.

Studenten taper ikke retten til å avlegge eksamen ved det aktuelle studiet, verken ved bortvisning eller utestenging fra studiet ved grovt forstyrrende opptreden. Det er den grovt forstyrrende opptreden som skal hindres, ikke adgangen til å avlegge eksamen.

Vilkårene for at universitetet skal kunne bortvise eller utestenge en student på grunn av grovt forstyrrende opptreden er strenge. Universitetet har hittil ennå ikke kommet i posisjon til å benytte bortvise eller å utestenge en student på grunn av grovt forstyrrende opptreden. De tilfeller som har vært løst seg ved politiets hjelp, ved bruk av vakselskap og ved veiledning, før det har vært aktuelt å reise sak om bortvisning eller utestenging.

Grovt klanderverdig opptreden

En student som grovt klanderverdig har opptrådt på en slik måte at det er skapt fare for liv eller helse for personer som studenten har å gjøre med som del i klinisk undervisning eller praksisopplæring, for eksempel pasienter, klienter, barnehagebarn eller elever, kan utstenges fra studiet i inntil 3 år. Det samme gjelder dersom studenten gjør seg skyldig i grove brudd på taushetsplikt eller i grovt usømmelig opptreden overfor de nevnte personene. Etter delegasjon fra universitetsstyret er det universitetets klagenemnd som kan fatte vedtak om utestenging på dette grunnlag. I disse tilfellene anses overtredelsene så alvorlige at det ikke er aktuelt med advarsler eller bortvisning. Det skal kunne reageres direkte på forholdet med en fullstendig utestenging fra studiet for et tidsrom tilpasset forgåelsens grovhet. Utestengingen gjelder imidlertid bare det aktuelle studiet, og studenten kan heller ikke fratras retten til å gå opp til eksamen på det aktuelle studiet, så fremt studenten oppfyller alle vilkårene for å avlegge eksamen.

Dersom forholdene oppdages på institutt- eller fakultetsnivå, sendes eventuelle dokumenter i saken, sammen med en beskrivelse av saksforholdet til Avdeling for utdanning. Det er ikke nødvendig å gi studenten noe forutgående varsel om dette, men ofte vil det være naturlig å samtale med studenten for å kartlegge de faktiske forhold og da kan studenten underrettes om at saken vil bli sendt videre for behandling i universitetets klagenemnd. Avdeling for utdanning varsler studenten om at det vil bli reist sak om utestenging og gir ham anledning til å forklare seg

Kvalitetssystem for utdanningsvirksomheten ved Universitetet i Tromsø

Del 5 Arbeids- og ansvarsfordeling mellom nivåene for kvalitetssikring og forvaltning av utdanningene

skriftlig eller muntlig innen en nærmere fastsatt frist, samt underretning om adgangen til å la seg representere av advokat eller annen talsperson på universitetets regning. Dersom universitetets klagenemnd vedtar utestenging skal Avdeling for utdanning underrette studenten om dette, samt orientere studentens fakultet om vedtaket. Fakultetet orienterer det berørte instituttet om vedtaket og sørger for at vedtaket blir fulgt opp.

Fusk ved eksamen

Den som fusker ved avleggelse av eksamen, kan utestenges fra institusjonen i inntil ett år og fratras retten til å gå opp til eksamen ved andre institusjoner under lov om universiteter og høyskoler i samme periode. Den eller de aktuelle eksamener kan i tillegg annulleres. Med fusk menes en uredelig opptreden for å oppnå en bedre karakter. Eksempler på dette kan være bruk av jukselapper eller andre ulovlige hjelpemidler under eksamen, plagiering ved hjemmeeksamener eller falsk dokumentasjon på tidligere avlagte eksamener.

Både forsøk på fusk og gjennomført fusk kan føre til utestenging. Medvirkning til fusk kan ikke straffes etter disse bestemmelsene. Fusk må være begått med forsett eller grov uaktsomhet. Forsett vil si at studenten med hensikt har benyttet eller har tenkt å benytte seg av uredlige metoder for å oppnå resultater på eksamen. Med grov uaktsomhet forstås en kvalifisert klandreverdigg opptreden som foranlediger sterke bebreidelser for mangel på aktsomhet. En student som i ren vanvare, uaktsomt, har opptrådt på en uredelig måte vil altså ikke kunne straffes etter disse bestemmelsene.

Studenter, tilsatte og andre som får mistanke om fusk eller forsøk på fusk rapporterer forholdet til eksamensansvarlig fakultet eller institutt. Dersom det er tale om plagiering må de deler av studentens besvarelse som består av plagiat markeres og kopi av aktuelle kilder legges ved. Fakultetet utreder de faktiske forholdene i den grad det er nødvendig. Det kan innhentes uttalelser fra eksamensvakter, fagansvarlig, eksamenskommisjon eller andre. I noen tilfeller kan det være aktuelt å gjennomføre møter med de berørte studentene for å klargjøre de faktiske forholdene.

Dersom uregelmessigheter, mulig tilfelle av fusk eller forsøk på fusk, avdekkes skal alle sakens dokumenter og en beskrivelse av forholdet og hvordan forholdet har blitt oppdaget sendes til Avdeling for utdanning. Hvis forholdet gjelder plagiering ved en hjemmeeksamen, må også fakultetet ved oversendelsen opplyse om i hvilken grad studenten eller studentene på det aktuelle studiet er informert om de krav som stilles til kildebruk og referanser ved hjemmeoppgaver. Eventuelle skrevne retningslinjer og/eller egenerklæringer må legges ved. Etter oversendelse fra fakultetet vil Avdeling for utdanning ta stilling til om det er grunnlag for å reise disiplinærsak for universitetets klagenemnd.

Ved mistanke om fusk vil det være riktig å la eksamenskandidaten gå opp til eksamen og sensurere besvarelsen på vanlig måte ut fra faglige kriterier. Sensorene skal ikke vurdere om forholdet er å betrakte som fusk etter lov om universiteter og høyskoler, men kan vektlegge forhold som brudd på gjeldende normer for bruk av kilder og referanser, samt mangler ved besvarelsens selvstendighet. Universitetets klagenemnd kan i ettertid annullere den aktuelle eksamenen dersom klagenemnda mener at vilkårene for dette er oppfylte.

Avdeling for utdanning varslor studenten om at det vil bli reist disiplinærsak og gir ham anledning til å forklare seg skriftlig eller muntlig innen en nærmere fastsatt frist, samt underretning om adgangen til å la seg representere av advokat eller annen talsperson på universitetets regning.

Universitetets klagenemnd fatter vedtak om utestenging fra institusjonen, om tap av retten til eksamen ved institusjonene under lov om universiteter og høyskoler og om annullering av den eller de aktuelle eksamener fusket gjelder. Denne kompetansen er delegert av universitetsstyret til universitetets klagenemnd. Universitetsdirektøren underretter studenten om vedtaket og orienterer fakultetet hvor eksamen er avlagt, samt institusjonene under lov om universiteter og

høyskoler. Dersom fusket også er straffbart i henhold til straffelovens regler, skal forholdet anmeldes til politiet.

Utestenging grunnet straffbare forhold - politiattest

Rutiner for innlevering og behandling av politiattester er beskrevet i kapittel 7 Forvaltning av opptak til studier. Nedenfor vil det i hovedsak bli gjort rede for hva som skjer etter at det avdekkes relevante merknader på en politiattest.

Det er gitt særlige regler om utestenging fra studier der studenter kommer i kontakt med pasienter, klienter, barnehagebarn, elever eller andre som en del av klinisk undervisning eller praksisopplæring. En nasjonal nemnd kan fatte vedtak om utestenging på grunnlag av tidligere straffbare forhold hos en student.

Krav om politiattest ved opptak til høyere utdanning er regulert i forskrift om opptak til universiteter og høyskoler kapittel 6. I denne forskriften angis hvilke studier som omfattes av krav om politiattest, hvilke straffbare forhold som kan føre til utestenging og hvordan saksbehandlingen skal være.

Følgende utdanninger ved universitetet er omfattet:

- allmennlærerutdanning
- faglærerutdanning
- lærerutdanning
- praktisk pedagogisk utdanning
- førskolelærerutdanning
- profesjonsutdanning i pedagogikk
- profesjonsutdanning i spesialpedagogikk
- ergoterapeututdanning
- fysioterapeututdanning
- profesjonsutdanning i medisin
- profesjonsutdanning i psykologi
- radiografutdanning
- sykepleierutdanning
- tannlegeutdanning
- tannpleierutdanning

Søkere eller studenter som ikke framlegger politiattest har ikke rett til å delta i klinisk undervisning eller praksisopplæring ved den aktuelle utdanningen. Studenter som ikke kan delta i obligatorisk praksisopplæring/klinisk undervisning, vil ikke kunne få vitnemål for fullført grad eller utdanning.

Dersom det framgår av en politiattest at studenten har slik merknad som nevnt i forskriften, skal universitetet straks underrette om den rett studenten har til bistand i henhold til lov om universiteter og høyskoler § 4-9 sjuende ledd. Et fakultet som mottar slik politiattest må følgelig straks informere universitetsdirektøren ved Avdeling for utdanning, som vil underrette studenten.

Universitetet skal snarest mulig og senest innen ti dager etter at politiattesten er mottatt sende politiattesten til den nasjonale nemnda oppnevnt av departementet. Med politiattesten skal det følge en oversikt over innhold og veiledning i den kliniske undervisningen/praksisopplæringen, og en uttalelse om hvorvidt studenten bør utelukkes fra å delta i denne. Fakultetet skal utarbeide oversikten og fremme et forslag til uttalelse og oversende dette til universitetsdirektøren ved Avdeling for utdanning. Før saken videre til den nasjonale nemnda skal saken behandles av universitetets klagenemnd, jf. regler om klagenemnda ved Universitetet i Tromsø punkt III c.

Kvalitetssystem for utdanningsvirksomheten ved Universitetet i Tromsø

Del 5 Arbeids- og ansvarsfordeling mellom nivåene for kvalitetssikring og forvaltning av utdanningene

Universitetsdirektøren oversender saken til den nasjonale nemnda når den er ferdig behandlet ved universitetet. Studenten skal da samtidig få kopi av institusjonens brev til nemnda med vedlegg, og gis fjorten dagers frist til å uttale seg til nemnda.

Domstolsprøving av vedtak om bortvisning eller utestenging

Vedtak om bortvisning eller utestenging kan bringes inn av den eller de studenter vedtaket gjelder for prøving ved Nord-Troms tingrett innen 3 måneder etter at endelig vedtak foreligger. Universitetet må dekke alle omkostninger ved søksmålet, herunder også honorar til studentens advokat. Det er statens satser som skal legges til grunn.

Tingretten kan prøve alle sider ved vedtaket, både hvorvidt vilkårene for bortvisningen eller utestengingen er oppfylt og reaksjonens rimelighet.

Tidsfrister knyttet til disiplinærsaker

Adgangen til annullering av eksamen, godkjenning av utdanning og fritak for eksamen foreldes ikke. Dette innebærer at disiplinærsaker kan reises lang tid etter at studenten har avsluttet sine studier ved universitetet.

Disiplinærsaker må imidlertid forberedes og avgjøres uten ugrunnet opphold. Når mistanke om disiplinære forhold oppstår, må dette prioriteres og tas tak i straks. Studenter som blir mistenkt for disiplinære forhold ønsker ofte å få en hurtig avklaring. På den annen side er disse sakene en stor belastning for de involverte og de har potensielt store konsekvenser for dem saken gjelder. Forsvarlig saksbehandling i disse sakene er derfor særlig viktig. De faktiske og juridiske sidene må utredes grundig og studentene må gis rimelig tid til å uttale seg om forholdet dersom disiplinærsak reises.

Klagebehandling

Vedtak om bortvisning eller utestenging må treffes med minst to tredels flertall i universitetets klagenemnd. Vedtak om slik reaksjon kan påklages av studenten etter reglene i forvaltningsloven. Fristen for å klage er tre uker fra det tidspunkt underretning om vedtaket er kommet frem til vedkommende part. Eventuell klage skal sendes til universitetsdirektøren ved Avdeling for utdanning. Klagesaken forberedes og legges frem for klagenemnda for behandling. Klagenemnda kan oppheve eller endre sitt tidligere vedtak dersom den finner klagen begrunnet.

Dersom klagen ikke blir tatt til følge, skal saken og sakens dokumenter oversendes felles klagenemnd som er oppnevnt av departementet. Og administreres av Samordna opptak. Avdeling for utdanning foretar oversendelsen.

Klagesaksbehandling er nærmere beskrevet i kapittel 14 Forvaltning av klagesaker.

Vedtak om utestenging grunnet straffbare forhold, politiattest, fattes ikke av universitetets klagenemnd, men av en nasjonal nemnd oppnevnt av departementet. Klagesaksbehandlingen i disse sakene forvaltes av denne nemnda.